

mieli

Talousvaikeudet kuormittavat koko perhettä: Miten huomioida Lapset puheeksi® -keskustelussa perheen talousvaikeudet?

Minna Magnusson

YLVA – Ylivelkaantuneiden perheiden mielenterveyden ja vanhemmuuden tuki –hanke (2022-2024)

Mieli ry

Lapset puheeksi -boosteri 22.11..2023

MIELI Suomen Mielenterveys ry

YLVA- hanke (2022-2024) tukee ylivelkaantuneiden perheiden mielenterveyttä ja vanhemmuutta:

- syventämällä ylivelkaantuneita perheitä ja vanhempia kohtaavien ammattilaisten ja vapaaehtoisten **mielenterveysosaamista** koulutuksilla ja materiaaleilla
- vahvistamalla **perhekeskeistä ja lapsia huomioivaa lähestymistapaa** ammattilaisille tarkoitettujen Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksin ja vapaaehtoisille suunnattujen Hyvä arki-lapselle koulutusten kautta
- **lisäämällä tietoisuutta** ylivelkaantumisen ja mielenterveyden välisistä yhteyksistä ja puuttamalla rakeenteellisiin ongelmiin viestintä –ja vaikuttamistyön kautta
- auttamalla **perheitä löytämään omia voimavarojaan** perheille suunnattujen tapahtumien ja materiaalien avulla

Ylivelkaantuneiden vanhempien ääni YLVA-hankkeen selvitys 2023

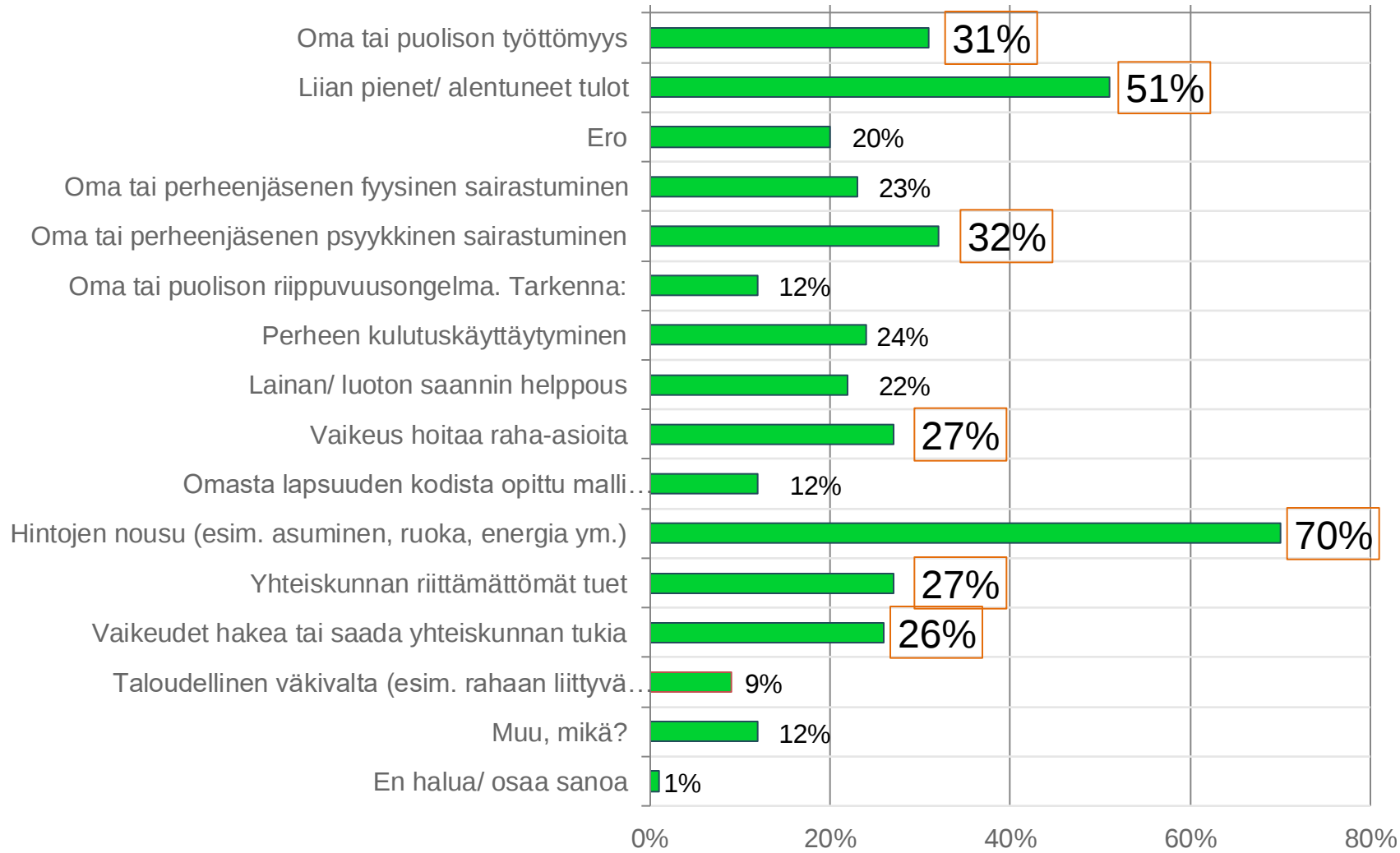

Ylivelkaantumisen vaikutukset lapsiperheiden arkeen ja mielenterveyteen -selvitys

- YLVA -hanke toteutti verkkokyselyn elo-syyskuussa 2022. N=572
- Kyselyssä kartoitettiin, miten ylivelkaantuminen ja maksuvaikeudet ovat yhteydessä lapsiperheiden mielen hyvinvointiin, vanhemmuuteen ja arjen sujuvuuteen sekä tuen saamiseen.
- Kyselyn tuloksiin pohjautuva selvitys julkaistiin 8.5.2023: [Ylivelkaantumisen vaikutukset lapsiperheiden arkeen ja mielenterveyteen](#)
- Esitys pohjautuu selvityksen tuloksiin sekä avun ja tuen tarpeiden osalta myös Sosiaalityön käytäntötutkimus/ Jasmin Luomavuori, Jenni Rauma, Mikko Rosenberg ja Heidi Vesanen.

Mitkä eri asiat ovat vaikuttaneet perheesi ylivelkaantumiseen tai maksuvaikeuksiin? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Vastaajien määrä: 572, valittujen vastausten lukumäärä: 2291

Talousvaikeudet heikentävät hyvinvointia

- 91 % koki lisääntyntä stressiä velkaantumisen vuoksi
- 67 % kertoi kärsivänsä häpeästä
- 63 % vetäytyi sosiaalisista tilanteista
- 52 % kuvasi saamattomuutta hoitaa arkisia asioita
- 49% kertoi fyysisistä oireista
- 48 % kertoi itseluottamuksensa laskeneen talousvaikeuksien takia

”Varmasti jokainen, joka kohtaa taloudellisia ongelmia, kokee niistä suurta stressiä, mutta jos tilanteessa on lapsia, huoli ja stressi ovat monin verroin pahemmat.”

**”Siinä on koko perheen
psyhykkinen ja fyysinen
hyvinvointi koetuksella,
kun huoleltaa kuinka
selviää tästä elämästä.”**

- **59 % kertoi talousvaikeuksien
heikentäneen jaksamistaan
vanhempana**
- **52 % oli huolissaan lastensa
hyvinvoinnista**

Ylivelkaantumisen vaikutukset lapsiperheiden
arkeen ja mielenterveyteen -selvitys
Mieli ry, 2023

Ylivelkaantuminen vaikutti vanhemmuuden kokemukseen

- Suurin osa vanhemmista koki ylivelkaantumisen takia vaikeammaksi seuraavat asiat vanhemmuudessa:
 - lapsen tarpeisiin vastaamisen
 - kokemuksen riittävän hyvästä vanhemmuudesta
 - omaa hyvinvointia tukevien asioiden tiedostamisen
- Moni kertoi, että lapset aistivat kodin kireän tunnelman, vaikka talousvaikeuksia pyrittiin salaamaan lapsilta
- Vanhemmat kantoivat huolta perheen tilanteen vaikutuksista lapsien hyvinvointiin ja arkisiin toiminnan mahdollisuuksiin, kuten harrastamiseen, kaverien näkemiseen ja vapaa-ajanviettoon

"Pinna kireällä, äksyilyä. Eihän tämä lapsen vika ole, mutta usein tämä lapseen kohdistuu."

"Lapsille ei voi tehdä kaikkia niitä hankintoja mitä he tarvitsisivat. Itse pärjää vähemmällä, mutta lapsille haluaisi antaa enemmän."

Millaisesta tuesta on ollut apua?

Sosiaalityön käytäntötutkimus/ Jasmin Luomavuori, Jenni Rauma, Mikko Rosenberg ja Heidi Vesanen

- **Taloudellinen tuki**
Arjen perustarpeet (esim. ruoka, vaatteet) & perheiden kokonaisvaltainen hyvinvointia ja osallisuutta edistävä (lasten harrastukset, perheen lomat)
- **Tiedollinen tuki**
Eri tahoilta saatu tieto & neuvonta (kuten arkinen rahankäyttö, taloudenhallinta, velkojen järjestely). Myös konkreettista tukea, ohjausta ja neuvontaa.
- **Kohtaava vuorovaikutus**
Hyväksyntä, läsnäolo, ymmärrys, rohkaisu ja toivon luominen
- **Sosiaalisen tuen lähteet, muodot ja merkitys**
Läheiset, ammatillinen tuki & vertaistuki

Raha-asioista puhuminen ja perheen tukeminen

Mikä kaikki vaikuttaa rahasta puhumiseen?

- Rahaan liittyy paljon erilaisia tunteita, arvoja sekä yhteisöllisiä ja yhteiskunnallisia ilmiöitä.
- Raha-asioissa kaikki ei ole yksilön vastuulla, vaikka paljon yksilön valinnat vaikuttavatkin. Silti talousvaikeuksista helposti syyllistetään ja siihen liittyy stigmaa ja häpeää.
- Se, millainen oma rahasuhte on, vaikuttaa ja tulee esille puhuttaessa rahasta. Työntekijäkin voi pysähtyä oman rahasuhteen äärelle.
- Joskus taustalla olevat ajatusmallit saattavat haitata tai estää avointa keskustelua raha-asioista, esimerkiksi seuraavanlaiset ajatukset:
Työntekijällä: ”En tiedä, mitä sanoa tai neuvoa”, ”Ei kuulu meille”
Vanhemmalla: ”Tässä palvelussa ei varmaan kuulu puhua taloustilanteesta. ”On liian häpeällistä puhua” ”Eihän taloustilanne liity suoraan lapseen”

Lapset puheeksi® -keskustelussa on mahdollisuus puhua talousvaikeuksista

- Alussa kun puhutaan yleisemmin perheestä, voi työntekijä kysyä asiasta viitaten esim. ilmiön yleisyyteen/ajankohtaisuuteen (hintojen ja korkojen nousu) tai kysyen elämänmuutoksien vaikutuksesta perheen talouteen -> **vanhemmalle viesti, että taloustilanteestakin on lupa puhua**

Talousvaikeuksien vaikutukset voivat näkyä myös:

- Lapsen mieliala, tunteet, käyttäytyminen
- Kaverisuhteet, ehkä suurempi riski tulla kiusatuksi tai jäädä ulkopuolelle
- Vapaa-ajanvietto: kaventuneet mahdollisuudet osallistua
- Lisääntynyt riitaisuus vanhempien välillä tai kireä kodin ilmapiiri (myös erotilanteisiin liittyvät taloudelliset ristiriidat/haasteet)
- Vanhemmuuden voimavarojen vähäisyys tai jaksamisen haasteita

Perheen pärjäävyyden vahvistaminen

- Vanhempaa voi muistuttaa siitä, mitkä asiat luovat turvallisen arjen ja lapsuuden. **Hyvä vanhemmuus ei ole kiinni rahasta.**
- Raha-asioden selvittely tai talousasioissa tukeminen on perheen pärjäävyyden tunnetta vahvistavaa ja sen vaikutukset heijastuvat koko perheeseen. Siksi onkin **tärkeää ohjata myös taloudellisen avun äärelle.**
- Lapset puheeksi lokikirjan liitteet ohjeistavat, **miten puhua vaikeista asioista** (kuten talousvaikeudet) lapsille ikätasoisesti. Vanhempaa voi kannustaa puhumaan lapselle talousvaikeuksista.
- Vanhemmat kokevat helposti riittämättömyyttä, jos he eivät pysty tarjoamaan lapsilleen samoja asioita, kuin toiset vanhemmat. **On tärkeää pohtia ääneen** olemassa olevaa **hyvää** ja niitä asioita, jotka perheessä sujuvat.

Minne ohjata talousvaikeuksissa

Talousasioihin tukea

- Kela (etuudet, toimeentulotuki)
- Sosiaalitoimi hyvinvointialueilla (täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki)
- [Talous- ja velkaneuvonta](#): asioi sähköisesti, soita, sovi tapaaminen, kysy chatissa
- [Ennakoiva talousneuvonta](#) / Ulosottolaitos
- [Talousneuvolat](#) eri puolella Suomea
- [Takuusäätiö](#): Velkalinja arkisin kello 10-14 puh. 0800 9 8009 ja Kysy rahasta –chat
- [Seurakuntien diakoniatyö](#)
- [Yrittäjän talousapu](#) -neuvontapalvelu

Lasten harrastamiseen, vapaa-aikaan ja hankintoihin tukea

- [Tukikummit.fi](#) (tukea harrastuksiin, opiskeluun ja vaatteisiin)
- [Hope ry](#) (vaate- ja tavaralahjoitukset, tukea lasten harrastuksiin ja vapaa-ajan elämyksiin)
- [SOS-Lapsikylä](#) (harrastustuki)
- [Pelastakaa lapset ry](#) (harrastus- ja oppimateriaalituki, tukihenkilöitä)
- Tuettuja lomiam: esim. [Hyvinvointilomat.fi](#)
Ruoka-apua ja vinkkejä
- [Ruoka.apu.fi](#)
- [Edullinen kotiruoka | Martat](#)

Osaamisen vahvistaminen: Huomaa perhe, muista mieli –verkkokurssi

Verkkokurssin teemat:

- Lapsiperheiden ylivelkaantuminen ja köyhyys
- Arvostava ja ammatillinen kohtaaminen
- Talousasiat vaikuttavat koko perheen mielenterveyteen
- Tilanteen kartoittaminen
- Tukea kuormittumisen tunnistamiseen ja käsittelyyn
- Mielenterveyden tukeminen talousvaikeuksissa
- Koko perheen tukeminen
- Työntekijän mielenterveys voimavarana asiakkaan tukemisessa

Verkkokurssi löytyy Mieli ry:n sivuilta (voi tehdä myös yksittäisiä osioita):

[Huomaa perhe, muista mieli – verkkokurssi ylivelkaantuneita vanhempia työssään kohtaaville - MIELI ry](#)

YLVA-hankkeen yhteystiedot:

Projektipäällikkö Janette Vesterinen

janette.vesterinen@mieli.fi

Asiantuntija Minna Magnusson

minna.magnusson@mieli.fi